

ВІДГУК

на дисертацію Чжен Тунтун

«Методика формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації»,

подану на здобуття

наукового ступеня доктора філософії

Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність 014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

Актуальність теми дослідження та її зв'язок із науковими планами, програмами, темами.

Актуальність обраної теми визначається значенням мистецько-педагогічної освіти у формуванні гармонійної, творчої та культурно свідомої особистості в умовах глобалізації й технологічних трансформацій освітнього простору. У сучасному суспільстві, яке прагне поєднати економічний поступ із гуманітарним розвитком, музична освіта розглядається як стратегічний ресурс формування духовно-культурних цінностей, національної ідентичності та моральної зрілості молоді. Освітня сфера дедалі більше орієнтується на створення умов для гармонійного поєднання інтелектуального-компетентнісного, ціннісного й творчого розвитку здобувачів освіти, що відповідає актуальним суспільним запитам.

Розв'язання означених завдань можливе за умови інноваційного переосмислення змістових компонентів освіти та вдосконалення методичного інструментарію, орієнтованого на формування комплексу фахових компетентностей особистості, зокрема в системі мистецької освіти. Саме якісне й мобільне застосування такого комплексу засвідчує готовність людини до ефективних, свідомо організованих дій у процесі самовизначення та подальшої самореалізації. Таким чином, результативність навчання безпосередньо пов'язується не лише з обсягом засвоєних знань, але й зі здатністю творчо й адекватно використовувати їх у практичній діяльності.

Зважаючи на сучасні вимоги до фахової підготовки студентів факультетів мистецтв, саме диригентсько-хорова підготовка стає основною

складовою педагогічного процесу. Адже для успішного здійснення продуктивної діяльності майбутньому вчителю музичного мистецтва, як зазначає дисертантка на сторінках 2, 17, необхідно опанувати диригентською технікою як сукупністю технічних прийомів, що дозволяють хормейстеру передавати його наміри, необхідну інформацію про ритм, метр, темп, динаміку, характер, та забезпечують художню інтерпретацію хорового твору, являючись інструментом для розв'язання художніх завдань.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри хорового диригування та теорії і методики музичної освіти факультету мистецтв Українського державного університету імені Михайла Драгоманова з проблеми «Зміст, форми, методи і засоби вдосконалення підготовки вчителів» (протокол № 2 від 28 вересня 2023 року). Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Українського державного університету імені Михайла Драгоманова (протокол № 8 від 28 березня 2024 року).

Отже, маємо підстави стверджувати, що актуальність, своєчасність і доцільність дисертаційного пошуку Чжен Тунтун беззаперечні. Поставлена проблема відповідає сучасним викликам підготовки фахівців музичного мистецтва, розкриває зміст і механізми формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій.

Дисертація Чжен Тунтун «Формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації» відзначається високим рівнем теоретико-методологічного обґрунтування, послідовністю логічного викладу та завершеністю наукових висновків.

Основні положення праці пов'язані з комплексним розкриттям теоретичних і методичних засад досліджуваного феномена, зокрема:

- із авторським тлумаченням диригентської техніки як сукупності технічних прийомів, що дозволяють хормейстеру передавати його наміри, необхідну інформацію про ритм, метр, темп, динаміку, характер, та

забезпечують художню інтерпретацію хорового твору, являючись інструментом для розв'язання художніх завдань;

- розумінням підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва до художньої інтерпретації твору як комплексного процесу, який включає виконавський, аналітичний, методичний аспекти, практичні форми навчання та глибоке проникнення у художній задум композитора;

- з розробкою структурних компонентів досліджуваного феномену (пізнавально-цільовий, знаннево-орієнтаційний, виконавсько-інтерпретаційний), окресленням їх функціонального призначення та взаємозв'язку у цілісному процесі формування диригентсько-хорової техніки;

- з визначенням методологічних підходів, принципів і педагогічних умов, що передбачає розвиток позитивної мотивації до художньої інтерпретації хорових творів, поглиблення музично-теоретичних знань, формування аналітичного мислення та удосконалення виконавських навичок у процесі інтерпретації хорових творів;

- з обґрунтуванням змісту, форм і методів формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації;

з теоретичним обґрунтуванням та експериментальною перевіркою поетапної методики формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації, що реалізується в межах аксіологічно-мотиваційного, інформаційно-аналітичного, виконавсько-творчого етапів.

Усі наукові положення базуються на широкій джерельній базі, що включає праці як українських, так і зарубіжних вчених у філософській, педагогічній, психологічній, мистецькій, музичній сферах.

Висновки логічно зумовлені завданчми дослідження, підкріплені узагальненням фактичного матеріалу, результатами комплексного аналізу й демонструють глибоке розуміння сутності формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації.

Рекомендації авторки мають практичну значущість і можуть бути використані у процесі вдосконалення освітньо-професійних програм, розроблення навчальних курсів, упровадження авторської методики у процес

диригентсько-хорового підготовки майбутніх фахівців задля навчання підростаючого покоління. Крім того, визначені специфічні особливості формування диригентсько-хорової техніки у процесі художньої інтерпретації музичних творів майбутніми музикантами-педагогами дозволяють розширити обсяги науково-теоретичного та методичного моделювання у галузі музично-педагогічних досліджень.

Отже, дисертаційне дослідження Чжен Тунтун відзначається новизною, оригінальністю та практичною значущістю. Його результати мають наукову цінність для методики підготовки майбутніх фахівців музичного мистецтва, в тому числі можуть бути використані в удосконаленні освітніх програм, створенні курсів і методичних рекомендацій.

Наукова новизна результатів дисертаційного дослідження.

Наукова новизна дисертації Чжен Тунтун представлена чітко, змістовно та комплексно, виявляється як на рівні постановки проблеми, так і у способах її теоретичного осмислення та практичного вирішення.

Автором вперше

- сформульовано авторське визначення формування диригентсько-хорової техніки майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі художньої інтерпретації мистецьких творів;

- визначено структурні компоненти, критерії та показники сформованості диригентсько-хорової техніки студентів факультетів мистецтв в процесі художньої інтерпретації творів;

- теоретично обґрунтовано й розроблено методичну авторську модель поетапної методики формування диригентсько-хорової техніки студентів факультетів мистецтв в процесі художньої інтерпретації мистецьких творів.

Уточнено:

- сутність поняття диригентсько-хорової техніки майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі художньої інтерпретації творів.

Подальшого розвитку дістали:

- педагогічні умови та основні етапи формування диригентсько-хорової техніки студентів факультетів мистецтв в процесі художньої інтерпретації мистецьких творів;

- методичний інструментарій формування диригентсько-хорової техніки студентів факультетів мистецтв в процесі художньої інтерпретації мистецьких творів.

здійснено цілісне узагальнення теоретичних і практичних засад формування виконавсько-інтерпретаційних навичок молодших школярів у процесі гри на фортепіано.

Практичне значення отриманих в дослідженні результатів.

Не викликає сумніву й **практичне значення результатів**, отриманих у процесі дисертаційного дослідження, які підтверджують можливість ефективного використання узагальненого теоретичного та емпіричного матеріалу для вдосконалення змісту, форм і технологій диригентсько-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва з огляду на формування їх диригентсько-хорової техніки. Представлена система науково обґрунтованих підходів створює підґрунтя для використання теоретичних положень та методичних винайдень під час підготовки здобувачів освіти педагогічних університетів до мистецької роботи з підростаючим поколінням; в ході оновлення змісту занять з диригування, а також; в оновленні робочих програм, підготовці навчальних і методичних посібників.

Повнота викладення основного змісту дисертації у наукових публікаціях здобувача.

Дисертація Чжен Тунтун має логічну структуру й складається з анотацій українською та англійською мовами, списку наукових праць авторки, вступу, трьох розділів, висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить: 228 сторінок, з них 187 сторінок - основного тексту. Робота містить 10 таблиць, 11 рисунків.

У вступі ґрунтовно обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначено об'єкт, предмет, мету та завдання, подано логічно структурований комплекс загальнонаукових і конкретно-наукових методів, застосованих під час розв'язання поставлених завдань.

У першому розділі «Теоретичні основи диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації» розкрито теоретико-методологічні засади обраної проблеми, проаналізовано ключові поняття, підходи та концепції у мистецько-педагогічній науці, систематизовано погляди дослідників на процес музичного, в тому числі,

диригентсько-хорового навчання, визначено сутність та функціональні особливості досліджуваного феномену.

Дисертанткою встановлено, що професійна діяльність учителя мистецьких дисциплін у сучасному навчальному закладі в умовах сьогоденного високодинамічного інформаційного простору визначається поліфункціональністю та необхідністю постійного самовдосконалення у фаховій сфері, що передбачає сформованість універсальних способів мислення, набуття інструментів самоорганізації та розгляд своєї професії у ціннісному вимірі (стор.24, дис.)

Визначено, що для успішного здійснення навчальної діяльності вчителю музичного мистецтва необхідно володіти цілим комплексом компетентностей, які складають підгрунття диригентсько-хорової підготовки, а саме: мати хороший вокально-хоровий слух, знати основні закони вокального мистецтва, мати відчуття ритму і хорошу музичну пам'ять, володіти диригентським жестом, голосом, добре грати на фортепіано, уміти читати з листа, знати музику різних стилів і жанрів, володіти організаторськими здібностями, сильною волею та бути ентузіастом своєї справи. Науково цінною є позиція Чжен Тунтун стосовно особливостей процесу диригентсько-хорового навчання, який виступає не лише як засіб опанування диригентсько-хорової техніки, але й як цілісний художньо-освітній простір, у межах котрого відбувається розвиток музично-творчих здібностей, формування інтерпретаційного мислення та здатності до творчої самореалізації (підрозділ 1.2).

Аналіз ролі диригентської техніки як засобу творення художньо-музичного образу здійснено на основі системно-цілісного, особистісного, рефлексивно-усвідомленого, акмеологічного та діяльнісно-творчого наукових підходів. Дисертантка обгрунтовано доводить необхідність упровадження системно-цілісного підходу до вибору форм і методів формування диригентської техніки, зважаючи на багатовимірність диригентської діяльності, яка включає в себе синтез різних аспектів, а саме: теоретичний, психолого-педагогічний, організаційно-управлінський, інтерпретаційний, виконавський.

Зазначено, що підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до художньої інтерпретації хорового твору є комплексним процесом, який включає виконавський, аналітичний, методичний аспекти, практичні форми підготовки та глибоке проникнення у художній задум композитора.

Розгортання наукового пошуку здобувачки відбувається, зокрема, навколо обґрунтування функціональних особливостей формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва забезпечується їх інтегративним характером і охоплює взаємопов'язані функції (ціннісну, інформаційну, регулятивно-нормативну, сугестивну та креативну).

Отже, здійснений у першому розділі роботи Чжен Тунтун теоретичний аналіз дозволив систематизувати наукові підходи до розуміння феномена диригентсько-хорової техніки, уточнити їх сутність і зміст, визначити функціональне забезпечення процесу її формування в умовах художньої інтерпретації. Отримані результати стали концептуальною основою для розроблення поетапної методики формування диригентсько-хорової техніки, визначення структури, критеріїв, показників і рівнів її сформованості, а також організації експериментальної перевірки її ефективності, що висвітлюється в наступних розділах дисертаційного дослідження.

Водночас варто підкреслити, що розроблена авторкою дисертації методика здійснювалась відповідно до моделі цієї методики, що представлена у другому розділі «Компонентна структура та методична модель формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації»

Чжен Тунтун розроблено методична модель формування диригентсько-хорової техніки студентів факультетів мистецтв у процесі художньої інтерпретації, яка охоплює: мету, наукові підходи, основні функції, компонентну структуру, а саме пізнавально-цільовий, знаннево-орієнтаційний, виконавсько-інтерпретаційний компоненти, їх критерії і показники, основні принципові положення (принцип інтегративності, що забезпечує фахову підготовку студентів факультетів мистецтв; принцип художньо-творчого конструювання, який дозволяє поглиблювати власні знання і скеровувати їх у практичну

діяльність; принцип творчого самовираження, що спонукає до актуалізації результатів навчання і скеровує до успішного виконання практичної роботи), педагогічні умови, етапи методичної експериментальної роботи, ефективні методи педагогічної роботи, що становить повний технологічний цикл;

Методично доцільним є визначення та запровадження дослідницею педагогічних умов як сукупності спеціально організованих обставин, спрямованих на створення сприятливого освітнього середовища для становлення диригентсько-хорової техніки музикантів-педагогів. Доведено, що зазначений комплекс реалізується в єдності та передбачає: активізацію вольових зусиль майбутніх учителів музичного мистецтва у навчальному процесі; стимулювання студентів до проведення добре спланованих та змістовно проведених репетицій; забезпечення творчої взаємодії вчителя-хормейстера та учнів.

Розроблена авторська методика формування диригентсько-хорової техніки студентів факультетів мистецтв у процесі художньої інтерпретації творів включає: аксіологічно-мотиваційний, інформаційно-аналітичний, виконавсько-творчі етапи педагогічної роботи.

Реалізація науково-дослідницького потенціалу авторки віднайшла своє втілення, зокрема, у третьому розділі дисертації «Експериментальна перевірка ефективності впровадження методики формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації»

Заплановані та здійснені дисертанткою діагностичні заходи дали можливість встановити й констатувати рівні сформованості диригентсько-хорової техніки майбутніх фахівців за визначеними критеріями та показниками. У ході констатувального експерименту, який охоплював пізнавально-цільовий, знаннево-орієнтаційний та виконавсько-інтерпретаційний етапи, встановлено початковий рівень сформованості диригентсько-хорової техніки студентів. Результати засвідчили переважання базового моторно-технічного та частково емоційно-образного рівнів, що характеризуються недостатньою усвідомленістю інтерпретаційного задуму, фрагментарністю музично-теоретичних знань і обмеженістю виконавської самостійності. Виявлено потребу в цілеспрямованій

методичній системі, яка забезпечує інтеграцію технічних, художньо-образних та інтерпретаційних компонентів диригентської діяльності.

У процесі експериментальної роботи визначено та апробовано критерії й рівні сформованості диригентсько-хорової техніки: базовий моторно-технічний, емоційно-образний, творчо-імпровізаційний, мета-інтерпретаційний та синестетичний. Доведено, що запропонована методика забезпечує поступовий перехід студентів від репродуктивного відтворення диригентських дій до їх усвідомленого, творчо інтерпретованого та цілісного художнього втілення.

Порівняльний аналіз результатів констатувального та формувального етапів експерименту засвідчив позитивну динаміку у зростанні рівнів сформованості диригентсько-хорової техніки. Зокрема, зафіксовано зменшення кількості студентів із базовим моторно-технічним рівнем і суттєве зростання частки тих, хто досяг творчо-імпровізаційного, мета-інтерпретаційного та синестетичного рівнів. Це свідчить про ефективність запровадженої методики та її здатність забезпечувати якісні зміни у професійній підготовці майбутніх учителів музичного мистецтва. Наукової вартості набувають засоби наочного обґрунтування динаміки формування означеного конструкту та перевірки ефективності розробленої автором методики.

Отже, результати експериментального дослідження підтверджують гіпотезу дисертації про те, що формування диригентсько-хорової техніки є результативним за умови цілісної організації освітнього процесу, поєднання мотиваційного, когнітивного та виконавсько-творчого компонентів, а також орієнтації на художню інтерпретацію як провідний чинник професійного становлення майбутнього фахівця.

Основні положення й результати дослідження знайшли відображення у 4 одноосібних публікаціях, 3 з яких надруковано в провідних фахових виданнях України з педагогіки. Це свідчить про належну апробацію результатів дисертації та їх визнання у науковій спільноті.

Дотримання академічної доброчесності у дисертації та наукових публікаціях.

Слід зазначити, що авторкою дисертації дотримано принципів

академічної доброчесності відповідно до вимог чинного законодавства України та міжнародних етичних стандартів наукової спільноти. У представленій дисертації відсутні випадки плагіату, некоректного запозичення матеріалів без належного посилання на першоджерело, а також не виявлено фактів фальсифікації чи фабрикації результатів. Дисертація характеризується високою культурою наукового письма, коректністю цитування та прозорістю використаних джерел.

Автор виявив належний рівень академічної відповідальності, здійснивши системний аналіз українських, китайських та зарубіжних джерел, що забезпечує репрезентативність і наукову достовірність отриманих результатів. Подано науково виважений виклад власного теоретичного та емпіричного доробку, здійснено рефлексійний аналіз отриманих результатів, аргументовано висновки, що підтверджує високий рівень наукової зрілості та академічної культури здобувачки. Усі публікації виконані з дотриманням норм академічного цитування, структурно й змістовно пов'язані з тематикою дисертації.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації.

Відзначаючи високий рівень дисертаційної роботи Чжен Тунтун, наукове та практичне значення отриманих результатів проведеного дослідження, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження. Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертанткою результатів, вважаємо за доцільне звернути увагу на окремі дискусійні аспекти та висловити зауваження.

1. Проблема формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації з врахуванням сучасних тенденцій мистецької освіти музично-ритмічних умінь студентів факультетів мистецтв у процесі інтегрованого навчання розглядається дисертанткою у міждисциплінарному вимірі. З цієї позиції уточнення потребує питання про те, які ж саме дисципліни охоплені інтеграцією, і як конкретно автор розглядає інтеграцію знань.

2. Зміст та сутність диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації розглядається завдяки застосуванню цілого ряду наукових підходів, серед яких виокремлено

акмеологічний підхід. Як цей підхід впроваджено у практичну діяльність майбутніх учителів музичного мистецтва?

3. Значним здобутком дослідниці є розробка та впровадження нею в експериментальну роботу педагогічних умов формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва в процесі художньої інтерпретації. На наш погляд, доречно було б конкретизувати, як педагогічна умова стимулювання студентів до проведення добре спланованих та змістовно проведених репетицій викликає емоційне ставлення студентів факультету мистецтв до навчання, інтерес до предмету.

4. На першому, аксіологічно-мотиваційному етапі формувального експерименту Ви актуалізували пізнавальний інтерес і забезпечували створення психолого-педагогічних передумов для подальшого формування професійних умінь. Однак, виникає питання, як метод самооцінювання студентами власної диригентської техніки та метод емоційно-образного занурення в музичний твір сприяв досягненню мети дисертаційного дослідження.

5. У дисертації подано опис методичної моделі формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації. На нашу думку, бажано було б подати методичну модель у схематичному вигляді.

Проте наведені зауваження та побажання не впливають на позитивну оцінку проведеного дослідження, а є суттєвим поштовхом для подальших наукових розвідок дисертантки.

Висновок.

Враховуючи актуальність обраної проблеми, наукову новизну, обґрунтованість і достовірність отриманих результатів, вважаємо, що дисертація Чжен Тунтун на тему «Формування диригентсько-хорової техніки майбутніх учителів музичного мистецтва у процесі художньої інтерпретації» є самостійним, завершеним дослідженням, що має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для мистецької педагогіки та практики.

Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим Наказом Міністерства освіти

і науки України від 12.01.2017 № 40 (із змінами, внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки України № 759 від 31.05.2019) та пп. 6, 7 «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023, № 507 від 03.05.2024), а її авторка Чжен Тунтун заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво), галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри музичного мистецтва
Сумського державного педагогічного
університету імені А.С.Макаренка

Ольга ЄРЕМЕНКО

